

jussaitól ismét lassan lassan majd egészen el esett. Ennek elég tágos, de többnyire hegyes határát a' Vág vize gyakran rongálván, a' lakosokat várt élelmeiktől nem kevéssé szokta fosztogatni.

Janiss János.

3.

Az Esküdtek' Székéről.

Motto: Es verfließen oft Jahrtausende, ehe der Mensch das Gute erkennen lernt; selbst zwischen der Erkenntniss des Guten, und dem lebhaften, oder wenigstens dem allgemeinen Wunsch für den Besitz des Erkantten, ziehen sich oft Jahrzehende, Jahr-fünfzige, und Jahrhunderte hin; und eine mindestens eben so lange Zeitstrecke liegt zwischen dem allgemeinen Wunsch nach dem Besitz des Guten, und zwischen der Verwirklichung dieses Wunsches. D. J e n i s c h Geist u. Charakter des 18 Jahrhunderts. 1. Th. S. 15.

Bizvást feltehetem, hogy a' Tud. Gyűjtemény Olvasói mindnyájan esmerik az Angoly Esküdtek' Székének mivoltát (Jury, Geschwornengericht) legalább az Újság levelekből *) és folyó írásokból, ha nem is a' Blackstone', Filangieri', de Lolme', Feuerbach', 's többeknek munkájiból; rövid előadása találtatik ezen munkátskában is: Elementa Juris Criminalis Hun-

---

*) Igen is az Österreichischer Beobachterből is.

garici, Leutschoviae 1810. §. 100; nem szükség tehát, annak hosszas leírását itt előre bocsátani.

Ez az intézet, a' melly, némelly Történetíróknak állítása szerént, Svecziában vette eredetét, onnét pedig a' Normannoktól, Angliába hozott által, a' mi mindent fejtegető, 's főképp a' polgári alkotásokat illető ideákon magokat örömet mulattató napjainkban, sokféle vizsgálódásoknak 's ítéleteknek tárgyává lett. Laudatur ab his, culpatur ab illis. Az Angoly Constituczióinak csudálóji, nem győzték eléggé magasztalni; némelly legújabb Német írók pedig el hidegedtek iránta, talán azért is, mivel ez legelsőbbena' Napóleon' gyűlölt Törvénykönyvének erejével hozódott be Német országba, mellytől a' Németek méltán irtóznak.

Hogy a' Júry, mint emberi intézet, minden oldalú tökéletességet magának nem tulajdoníthat, azt ugyan mindenki könnyen megengedheti előre is, de nem is tsudálhatja senki. Egyébaránt pedig, az ebbéli vélekedéseknek külömbsege talán főképpen két okból származik.

Első az: hogy eléggé egymástól el nem különböztették azt, a' mi a' Júry valóságához, vagyonságához tartozik (das Wesentliche) attól, a' mi tsak melleleg való, 's a' dolog' valóságának kára nélkül változást is szenvedhet.

Háromféle pedig a' nézőpont, a' mellyről tekinteni kell az Esküdtek' Székét, tudniillik:

1-ör Az alkatás' szabadságára nézve (Freyheit der Verfassung).

2-ör A' személyes szabadságra nézve, (persönliche Freyheit des Bürgers).

3-ör Az igazság' kinyomozására nézve.

Az első constitutionalis, vagy közönséges, Törvénybéli (Staatsrechtlich) néző pontot ezen

kérdésbe foglalhatjuk : Minémű erányban va-
gyon az Esküdtek' Itélőszéke egy szabad alkotásnak tartandóságához , 's minő gátokat vet azoknak , a' kik azt felakarnák forgatni ?

A' második és harmadik , magányos törvénybéli (privatrechtlich) néző pontot, az Itélőszékek' kettős kötelessége szerint, t. i.

1-ör Hogy soha ártatlan embert ne kárhoztassanak ;

2-or Hogy soha vétkezt szabadon ne botssássanak ; — é két kérdésbe foglalhatjuk :

Minémű bátorságot nyújt a' Jury az ártatlannak a' felől, hogy nem fog kárhoztattatni ? és :

Lehet-é az Esküdtek' székének minden esetben megtudni az igazat, és így p. o. a' büntető perekben, minémű bátorságot nyújt ő a' polgári társaságnak a' felől, hogy a' valódi gonosztévő soha sem fog büntetlenül maradni ?

Tekintsük már most először az Esküdtek' Itélőszékét azon erányban, a' mellyben az erányon a' szabad alkotás', tartandóságához.

A' polgári társaságokról azoknak el rendeltetéséről 's történeteiről mélyebben és el nem fogottan (unbefangen), eszmélkedő, 's magát utóljára csak ugyan valamelly utolsó Rezultátumban megállapítani kívánó ember, sem a-

---

*) Angliában a' Civilis perek is Esküdtek' befolyásával itéltetnek el, azon egy külömbséggel. hogy azokban az ügy vezetett peremtorja rejectionnak helye nintsen. Mivel mindazonáltal a' Jury leginkább a' büntető, (Criminalis) perekben kifejtheti erejét 's természetet, azon kívül pedig a' büntető perek sokkal fontosabbak a' Civiliseknél, a' polgárok szabadságára és boldogságára nézve : légyen hát szabad nekünk is, a' közöseségesen bevett szokás szerint, azon intézetet leginkább a' Criminalis perekre nézve vizsgálasba venni.

a) Magyar Országban a' Civilis Perek fontosabbnak tartatnak.

zoknak részére nem fog hajlani, a' kik a' nélkül, a' mit Constitúciónak szoktunk nevezni, tellyességgel lehetetlennek 's képzelhetetlennek tartják a' nemzetek szabadságát és boldogságát, az Uralkodók' böltsességére és jóságára, az idő' szellemének (Zeitgeist) láthatatlan, de azért nem kevésbé hathatós befolyására, az erköltsök' 's a' közönséges gondolkozás módjának szelidségére, egyáltalján fogva nem akarván bizni semmit is, — sem pedig azokkal egyet nem fog érteni, a' kik, mint p. o. Gróf Soden *), egy minden részeiben tökéletes polgári alkotást, az emberi gyarlóság miatt lehetetlennek találván, jobban szeretnek arról egészen lemondani, 's a' Nemzetek boldogságát csupán az el terjedő világosodástól, 's az Uralkodók és Ministereik' jószívűségétől várni. Est quadam prodiere tenus, si non datur ultra: 's ha igaz, hogy az emberi nem' boldogságát nem lehet egyedül csak a' Constitúcióktól reményleni, úgy más részről azt sem lehet állítani, hogy a' Constitúciók éppen nem használhatnak semmit is. Továbbá, kétséget sem szenved az, hogy az Ég sem adhat becsebb ajándékot egy nemzetnek, egy bölts és jó Fejedelelemnél: de ez mindég az marad egy jól el rendelt Constitúció mellett is.

Ezt előre botsátván, 's az úgy nevezett, három hatalomnak, úgymint a' törvényhozó, a' végrehajtó, és a' birói hatalomnak régi és mindnyájok előtt esmértes felosztását tekintvén, régi principiuma volt a' politikai Theoriák építő mestereinek: hogy azon Nemzeteknél, hol ezek a' hatalmak mind hárman egyetlen egy személyre, vagy polgári testre vannak halmoz-

---

*) Lásd ennek híres munkáját: Die National Oekonomie,

va, légyen az akár Király, (Monarchia pura) akár Nemesség, (Aristocratia pura) akár a' Nép' mindensége (Democratia pura), ott a' Nemzet' szabadsága állandó kezesség nélkül szűkölködik, és egyedül tsak azon személynek, vagy polgári testnek virtussaitól függ, a' melyre azon három hatalmak reá vannak ruházva; így p. o. egy tiszta Monarchiában lehet ugyan a' Nemzet szabad, de tsak akkor, mikor a' Királya olly bölts és jó, hogy azt megengedi; — egy tiszta Aristocratiában csak addig, valamедdig a' Nemesség hazafiságtól lelkesítettvén, szereti a' népet, 's annak böldogságát kívánja eszközölni; — egy tiszta Democratiában csak addig, valamедdig, a' nép okos, és valamelly Demagógus azt nagyravágyásának eszközévé nem teszi.

Ezekre az igazságokra, a' mellyek előttünk most olly igen szembetünöknek látszatnak, a' legbölcsebb régi nemzetek mindazonáltal sok századokig nem tudtak rá akadni: a' Görögök, és Rómaiak mindenhol keresték a' szabadságot, csak ott nem a' hol vólt. Utóljára, a' természet, nagy törvénye szerint, melly szerint, a' jó sokszor tsak as ellenkező roszból tsirázhatik, az újjahb Európai Nemzetek' szabadsága imé' olly Intézetekből fejtődött ki, a' mellyek azzal egyenesen ellenkezni látszattak: értem a' feudále Systémát, a' mellyből eredtek az úgy nevezett repraesentativa alkotások. Ezekben a' végrehajtó hatalom el választódott a' törvényhozótól, és a' nagy probléma felvólt óldva. Valamint mindenütt, úgy itt is a' praxis megelőzte a' theóriát, az Iliász' hamarább íródott, mint az Iliász reguláji *).

---

*) A' régi Nemzetek jobban szerették sorsokat Szenátorokra, Ephorusokra, népgyűlésekre bizni, mint sem Királyokra,

De a' végrehajtó 's törvényhozó hatalomnak egymástól való el választása, tartós nem lehet, ha a' birói hatalom alkalmas kézre nem bízattatik.

Ha a' birói hatalom arra bizattatnék, a' ki a' végrehajtó hatalommal bir, az legottan független lenne a' törvényhozó hatalomtól 's tsak akkor tartaná meg a' törvényeket, mikor néki tetszenék; mert a' törvények' megsértőji tsak ő előtte húzatathatván számadásra, azok, a' kik a' végrehajtó hatalom tudtával, 's annak czélzásival megegyezőleg sértenék — meg a' törvényeket, mindenkor el kerülnék a' büntetést; a' törvényhozó testnek pedig nem volna semmi eszköze a' törvények' fentartására: sőt a' végrehajtó hatalom mind azokat, kik törvény ellen való czélzásinak ellenére mernék szegezni magokat, az tsupán töle függő birói hatalom segítségével annyira üldözhetné, hogy nem sokára az egész nemzetben egy ember sem taláttatnék, a' ki az el hatalmazott Despotismus ellen tsak felszóllalni is merészelne.

Nem tanátsos tehát, a' birói hatalmat annak kezére bízni; a' ki a' végrehajtó hatalommal is bir; de szint olly kevésbé tanátsos, azt a' törvényhozó Testnek által adni: mert úgy még a' törvényhozó Test maga magának, és az egész Nemzetnek Birája lévén, 's kettős hatalmának gyakorlásában senkitől nem függvén, önön tagjait 's eszközeit könnyen feloldozná a' Törvények megtartásától, 's szabadúlván, ez

---

hihetőképén azért, mert azt gondolták, hogy többen, jobban fogják el találni a' jót, (plures oculi plura vident) de talán épen ellenkezőleg kellett volna okosodniok, hogy könnyebb egy okos embert találni, mint száz a t. Ezt a' tapasztalás is bizonyítja; a' legerőszakosabb Despotismus is, mindég jobb az elfajúlt Aristocraták, vagy Demagógusok' hatalmánál.

által minden korlátoktól, a' végrehajtó hatalmat is el nyomná, 's magának tulajdonítaná, melly által a' Constitutio tiszta Aristocratiává válna. — Mennyit merhet az olyan zabolátlan törvényhozó Test, annak borzasztó példáját láttuk a' Francia nationális Gyűlekezetben, 's Robespierre örökké utálatos hóhéroskodásiban.

E' két felől fenyegető veszedelemnek el háritására, némellyek hasznosnak gondolhatnák egy különös, állandó birói Testnek felállítástát, a' melly a' végrehajtó hatalomtól szint úgy, mint a' törvényhozó Testtől független lévén, mind a' kettő közt fentartaná az egyarányosságot. De egy ilyen hatalmas és független birói Test, (supremum appellatorium Forum), fellévén egyszer állitva, ki áll jót érette, hogy mindenkor a' Törvények szerint fog itélni? Az ő kezeiben lévén a' birói hatalom, mellynek a' polgárok személyeire és javaira olly nagy, 's némünémüképen határ nélkül való befolyása nagyon, ő a' polgároknak nem sokára nagyobb rémülést okozhatna, mint akár a' Király, akár a' Törvény; megvetné tehát nem sokára a' Törvények zaboláját, 's ő mellette majd a' törvényhozó Test 's a' végrehajtó hatalom semmi-
vé lennének.

Mind ezeknek a' nehézségeknek, csudálkozásra méltó módon elejét veszi az Esküdtek' székének béhozása, mellynek is valósága (Essentia), ezen tekintetre nézve, e' két ponthól áll:

1-ör A' birói hatalomnak gyakoroltására minden magányos esetben két egymástól független Itélőszéknek megegyezése szükséges, mellynek egyike a' tett valóságáról (quaestio facti), másika a' tett' törvényes következéseiről (quaestio juris), ítéletet hoz.

2-or Csupán a' Jüris quaestiót rendes, és a' végrehajtó hatalomtól életek' napjáig kinevezett Birák itélik el, a' facti quaestiót pedig, a' nép közepéből mindenik előforduló esetre külön külön választott Esküdtek itélik, kik az ítélet után ismét el oszlnak.

Ezen intézetnek lelke, valamint az első tekintettel is meglátszik, az: hogy a' perbe kevert személy, akár melly embernek, a' ki tartós és állandó hivatalbéli hatalommal bir, hatalma alól el vonatassék, annyira, hogy Angliában a' birói hatalom nem tsak nints a' végrehajtó vagy törvényhozó Hatalomnak kezeinél, hanem még magoknak a' Biráknak kezeinél sints: mert a' Birák nem tehetnek semmit az Esküdtek' engedelmé 's jóváhagyása nélkül, magok az Esküdtek pedig sem a' végrehajtó sem a' törvényhozó Testnek nem okozhatnak nyughatatlanságot, mert nem tesznek állandó Testet, hanem mindjárt az ítélet után el oszlnak, 's nem tudhatják, ha valahára ismét kerülnek e' együvé, itélettétel végett. Ez által Angliában a' birói hatalom vóltaképpen existál, 's mindent eszközöl, a' mi kötelességéhez tartozik, 's még sints senkinek kezében. Angliában senki sem láthat olyan embert, kiről azt mondhatná: Ennek az embernek ítéletén áll életem 's halálom. — Igazán mondja de Lolme *), hogy ha el lehetne felejtteni az olyan intézetnek jóltévő voltát, legalább csudálni kellene annak az eszt, a' ki azt kigondolta.

Mondják ugyan az Esküdtek' Székének ólcsárlóji, hogy egy tiszta Monarchiában néki semmi foganatja nintsen, minekutánna ott a' Király, magát az Esküdtek' Székét is, vala-

---

*) Constitution de l'Angleterre.

hányszor kedve tart, széllyel bonthatja, és úgy nevezett speciális Comissiók által sikeretlenné teheti, valamint Franciaországban Napóleon Országglása alatt megtörtént. Ollykor tehát, azt mondják, egy állandó birói Test sokkal alkalmasabb a' Despotismus' el háritására, millyenek voltak p. o. a' Francia Parlamentumok a' Revoluczio előtt.

Erre azt lehet felelni, hogy az ollyan országglásokban, hol a' végrehajtó hatalom a' törvényhozóval vagyon egyesítve, már az állandó birói Testek is igen erőtlen gátokúl szolgálhatnak; a' mit épen a' Frantzia Parlamentumok elegendőképpen bizonyítottak; XVI. Lajos' Ministereinek hibáji nélkül, Frantzia Ország, Parlamentumainak minden ellen mondása mellett is, mái napig legtisztább Monarchia volna e' földön. Egyébaránt; ha a' Jury a' tiszta Monarchiákban mérséklő erejét nem éreztetheti, az néki alatsonyítására nem szolgál; hiszen egy általján fogva kár is constitutionális Intézetekről szóllani ott, a' hol nintsen Constituczio. Nékünk elég azt megmutatni, hogy az ollyan alkotásokban, hol a' végrehajtó hatalom a' törvényhozótól el van választva, lehetetlen a' birói hatalmat alkalmasabb kézre bízni, mint az Esküdtekére: ezt pedig feljebb megmutattuk.

Némelly szabad alkotásokban, a' mellyekben a' Jury eddig esméretlen, a' végrehajtó, és törvényhozó hatalom közt fentartatandó egyarányosság végett a' vagyon rendelve, hogy a' Birákat a' nép választja nem pedig a' végrehajtó hatalom nevezi. De ez az eszköz koránt sem olly foganatos, mint az Esküdtek' Székei: mert az ollyan választott Birák, vagy életek napjaira választattatnak, 's e' mellett el mozdíthatatlanok

lanok (inamovibles), 's akkor mind azon nehézségek előadandják magokat, a' mellyeket feljebb az állandó birói Testekről feljegyzettünk; — vagy pedig a' végrehajtó hatalomnak szabad, hivataljaiktól megfosztani a' Birákat, ha azokkal vissza élnek, de már akkor a' Birák tsupán eszközei lesznek a' végrehajtó hatalomnak; — vagy utóljára a' Birák tisztségei nem életek napjaira, hanem tsak ideig óráig valók, 's időről időre új választás alá vétetnek, 's akkor attól kell tartani, hogy a' Birák ítéleteikben nem annyira a' Törvényt fogják szemek előtt viselni, mint sem az olyan hatalmas embereknek akaratját, kiknek a' választásbeli voksolásba nagy befolyások vagyon. Ezen utolsó félelemnek is elejét veszi a' Jury, mellyben az Esküdtek, csak ez egyszer gyakorolván hivataljaikat, senki jó akaratjára nem szorúlnak.

Forditsuk már szemeinket tárgyunk' második oldalára, tudniillik a' személyes szabadságra, 's azon bizodalomra, mellyel lehet az ártatlan a' felől, hogy ártatlan létére nem fog kárhoztattatni.

A' mint Angliában vagyon a' dolog, a' nagyobb és a' kisebb Juryt egyetemben vévén, legalább 24. voks kivántatik arra, hogy valaki büntetés alá vettethessék, de egyetlen egy voks elegendő felőldoztatására. Azomban nem kell itt számokhoz ragaszkodni; mert a' Jury' valósága nem számokban áll: sőt még abban sem áll a' Jury' valósága, hogy Angliában az Esküdtek' tökéletes egyetértése (unanimitas) megkivántatik. Hanem a' dolog valósága, melly nélkül az Esküdtek' Széke céljának sehol meg nem felelhet, e' kettőből áll:

1. Az Esküdtek' számának elegendőnek kell lenni arra, hogy azoknak akár egyetértése, a'

hol ez megkívántatik, akár többsége, a' hol ez elegendő, elég kezességet nyújthasson a' felől, hogy az igaz a' mit annyi emberek igaznak tartottak.

2. Az Alperesnek, ('s a' Felperesnek is), szabadságában álljon, mind azokat a' Székből el mozdítani, a' kik iránt nintsen bizodalma. Erre czéloznak az Angliában úgy nevezett perremtoria, 's más négyféle rejectiók: nálunk *Exceptiones contra personalem Judicatum*.

E' néző pontról nézve, azon Tudósok, kik nem kedvellik az Esküdtek' székét, főképp két ellenvetést tettek ellenére.

Az első az, hogy, mivel az Esküdteket a' tett valóságáról (*de realitate facti*) hozott ítéleteikben semmiféle törvényes próbákhoz kötni nem lehet, hanem az egész dolgot csupán önön belátásokra 's lelkiismeretekre kell bízni: tehát a' perlekedő felek' sorsa tsak ugyan az Esküdtek' kényyére 's akaratjára (*arbitrium*), van hagyva.

De ezen ellenvetés nem jelent semmit; mert nem igaz, hogy az Esküdteket semmiféle regulákhoz kötni nem lehet; (ámbar ez Angliában valóban így vagon); sőt inkább a' Törvény az Esküdtek' elejbe is, szint úgy mint akármelly más Biró elejbe szabhatja, az úgy nevezett törvényes próbákat, p. o. azt, hogy egy Tanú nem elég valakinek el kárhoztatására; mondhatja tehát a' Törvény: hogy szabad ugyan az Alperest akkor is, midőn a' törvényes próba meg van ellene, felóldozni, ha azon próba az Esküdtek' belső meggyőzöttetésére elégtelen; de nem szabad ötöt el kárhoztatni törvényes próba nélkül olly szín alatt, hogy az Esküdtek belsőképpen megvannak győződve a' tett valóságáról. Az illy esetekben az Angoly tör-

vények is segédelmet nyújtanak az igazságtalanul el kárhoztatott ártatlannak: mert azole szerént, az elöl ülő Biró, látván, hogy az Esküdtek rosszul ítéltek, a' pert a' Királyi Székhez (Kings-Bench), viheti, 's ott új Esküdtekkel íteltetheti el. Ezt a' per újjítást (Novum Judicium), minden perlekedő feleknek egyáltalján fogva meglehetne engedni.

Ehez járúl még az Ángoly ítéleteknek nyilvánvalósága, (publicitas), melly szerint a' perek fejtegetésekor minden renden lévő halgatók szabadon beeresztetnek az Itélőszék' szobájába, 's így a' nevezetesebb perek néha temérdek sokaságú Publicum előtt folytattatnak. Ez az egy környűállás talán elég volna arra, hogy az Esküdtek' arbitriumának zabolát vessen; arra, hogy valaki olly számos polgár társai előtt, nyilván való részre hajlást mutasson, már nagy szemtelenség kívántatik, a' minöt kevés emberekről feltehetni.

Második ellenvetés az: hogy az ollyan ember, a' ki törvényes dolgokkal folyvást nem foglalatoskodik, hanem tsak néha néha, talán egész életében tsak egyszer választatik Esküdtnék, nem igen birhat annyi béléatással 's tapasztalással, a' mennyi a' törvénybéli, némellykor igen szövevényes kérdéseknék fejtegetésére szükséges.

Erre feleletül szolgál, hogy Esküdteknek nem a' legeggyűbb 's talán legostobább, hanem inkább a' legokosabb emberek szoktak választatni, 's hogy azért több en vannak, hogy egynek béléatása a' másikat pótolhassa. E' mellett az elöl ülő Biró kötelességében áll, mind a' Törvényt, mind pedig azt, a' mi talán homályos volna az Esküdtek előtt megmagyarázni. Egyébaránt az ollyan Esküdt, ha talán nem

is elég elmés némelly szövevényes dolognak állatására, más részről nem is olly kemény szívű, mint, fájdalom! sok tisztségekben megöregedett Birák szoktak lenni; ő midőn Esküdti hivatalját gyakorolja, reszketve gyakorolja azt, 's nem könnyen felejtethi el, hogy az ő tulajdon sorsa is, mint polgárnak, némű-néműképpen azon polgár társának sorsához nagyon kötve, a' kit most itél.

Hátra vagyon még most a' kérdés' harmadik része, tudniillik az igazságnak kinyomoztatása, vagy az, arra való figyelmezés, hogy valamelly valódi gonosztévő, az Esküdtek' akár részrehajlása, akár tudatlansága miatt a' megérdemlett büntetést el ne kerülje.

E' részben tagadni nem lehet, hogy az Angoly Törvények felette nagy réseket nyitnak az Alperesnek, 's szerfelett kedveznek a' valódi gonosztévőnek is, mind a' formalitások' szörszál hasogató megkivántatásában, mind pedig főképpen az által a' principium által, hogy a' kit az Esküdtek egyszer felöldoztak, azt ugyan azon tselekedet miatt soha többet Biró' elejbe állítani nem lehet, akár melly világos próbák szereztethetnének is ellene. Az Angoly Törvénytörvényesékek csak kárhoztató 's felöldozó' ítéleteket hoznak; az úgy nevezett Non-liquetnek pedig egy általján fogva helye nints; mellyből a' következik, hogy sok valódi gonosztévők is el kerülnek a' büntetést.

De mind ezek nem a' Jury hibáji, nem tartozván szükségképpen annak valóságához; mert lehet olyan Juryt is gondolni, mellynek szabadságában állana, a' kétséges esetekben azt mondani: Non liquet, és így az Alperest, nem egészen hanem csak tantisper, mint nálunk szoktuk nevezni, szabadon eresztetni. Már ez út-

tal el enyészne az egész ellenvetés ; mert azon gonosztévőt, a' kiról egy Jury, azt fogta volna mondani: Non liquet, találatván idő jártával világosabb próbák ellene, újra lehetne a' Jury' elejbe állítani, 's így utóljára tsak ugyan megkapná büntetését. E' részben pedig a' nagyobb Jury el háritana minden lehető vissza élést, mellynek kötelességében állana, legelsőben is arról itélni, valljon az elő hozott próbák valóban új próbák é, vagy pedig tsak azok, a' mellyek már az előbbeni perben előfordútlak ; 's találatván az, hogy nem újjak a' nagyobb Jury mindjárt el botosátaná az Alperest, 's meg sem engedné, azt a' kisebb Jury eleibe állítani.

Azt is vetették az Esküdtek' szemére, hogy mikor a' Törvény valamelly tselekedetnek olly büntetést rendel, melly a' köz vélekedés (öffentliche Meynung) szerint kelletinél keményebb, akkor, mint a' tapasztalás bizonyítja, tulajdon meggyőződések ellen is gyakran szabadon eresztik a' gonosztévőt. Ha ez igaz: úgy bizonyosan azon intézetnek inkább ditséretére szolgál, mint sem szemrehányására, mert az Esküdtek valósággal a' Nemzet' képviselőjének nézethetvén, az ollyan több ízben egymásután hozott Itéletek bizonyosan annak jeléül szolgálnának, hogy a' Törvény ellenkezik a' Nemzet' akarattal 's gondolkozása módjával, melly által figyelmetessé tétetnék a' törvényhozó Test, hogy azt váltóztassa. Szerentsés pedig az a' Constituczió, hol a' Nemzet, illy ártatlan módon, még önnön törvényhozó Testét is, megtarthatja felvígyázása alatt.

Azt mondhatnák ugyan némelleyek, hogy ez nem ártatlan mód, mikor a' gonosztévők, a' büntetlenség által új gonosz téteményekre buzdítatnak. De attól tartani nem kell ; mert

mindenik gonosztévő más más Jurytól íteltetvén, nem tudhatja előre, ha valljon jövődő Esküdtjei ismét színt olly szelid gondolkozások lesznek é, 's nem fognak é inkább a' Törvény' betűjéhez ragaszkodni; mellyet gondolóba vévén, addig míg a' Törvény annak rende szerint nints változtatva, bizonyosan mindenki félni fog ellenére tselekedni.

Ha ezen rövid értekezés ki nem meríti, de ki sem is merítheti mind azt, a' mit ezen bő matériáról mondani lehetne, 's több híres Irók már meg is mondtak: ebbéli hijánossága talán némű némű mentséget talál Montesquieu ama' mondásában: *Il ne s' agit pas de faire lire, mais de faire penser.* Szerentsénkre pedig nem szükséges üres Speculációkba merülnünk, holott Angoly és Francia országban élő példájit látjuk eszmélkedésünk' tárgyának. Minden Politikai intézetnek igazi próbaköve a' tapasztalás. *Omnia tentate, quae sunt meliora, tenete.*

F. S.

4.

A' Kachemiri Kecskéknek Francia Országba átszállítatásokról, és a' Schawl készíttetéséről.

A' Kachemiri Kecskéknek Francia Országban lett átszállítatásokról szólló tudósítás köz figyelmet érdemel mind a' természet' históriájára, és a' földírásra, mind a' művészi szorgalomra és kereskedésre nézve.

Az igazi, vagy úgy nevezett Kachemiri, Schawlok már ugyan régóta esméretesek valá-